

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Helga Persson
Härad: Luggude, *L. Asbo* ..... Adress: Höör, Tel. 51 Höör.
Socken: Kågeröd & Stenestad ..... Berättat av: Magnus Ramstedt
Uppteckningsår: 1934 ..... Född år 1851 i Tången, Kågeröd.

Uppteckningen rör : I. Julseder, (sid. 1) II. Maj i by, (s. 2) III. Påkseder, (s. 3), IV. När göingen förvände syn på åskådarna, (s. 4-5) V. När man ringde för att barmhärtigheten var död i Stenestad, (s. 5) VI. En skördesed, (s. 5-6), VII. Lokatten, (s. 6), VIII. Seder vid säningsarbetet, (6-7) IX. Åby marknad, (s. 7-8) X. Kors och stål såsom skydd mot trolldom, (s. 8), XI. Gumman som trollade tungt lass, (s. 8-9), XII. Bäckhästen, (s. 9-10), XIII. Djurens utfodring olika dagar, (s. 10), XIV. Ett sätt att behålla mjölklyckan, (s. 11), XV. Byagåsen, (s. 11), XVI. Samfält bete, (s. 11-12) XVII. Ett rödbrokit föl, (s. 12) XVIII. Köp av kreatur, (s. 12-13) XIX. Iakttagelser med djur, (s. 13-14)

Julseder.Julskjutning.

I trakten av Stenestad och Kågeröd, i vilken sistnämnda församling sagesmannen var född, brukade man skjuta in julen julafton, och nyårsafton sköt man ut det nya året och in det nya. "Knut kör julen ut", heter det och då sköt man ut julen.

Knutsgille.

Ungdomarna i byalaget brukade lägga samman pengar, för vilka de inköpte kaffe, socker, kakor och sprit, och sedan samlades på en gård i byn där man bjöd av trakteringen och sedan dansade man. Spelmän vid dessa juldanser voro de riksbekanta "Berntarna", som medlemmar av denna för sin musik bekanta familj allmänt kallas. Dessa spelmän, som äro kända över största delen av vårt land, härstamma från Stenstad och denna församling på Söderåsens krön är annex till Kågeröd.

Skåne

4416

2

Gunn Högström

II.

Peter K. Rasmussen
född 1851, i Tingen

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ed. Rasmussen
En Högström & Rasmussen
Maj i by.

Maj i by.

Den gamla seden att sjunga "maj i by" har varit gängse i trakten och sagesmannen omtalar, att ungdomarna brukade gå omkring och sjunga i varje gård i byn och innan man lämnade gården satte man lövruskor över det fönster vid vilket sången utförts. Majsjungandet utfördes Valborgsmässoafton och vanligen vandrade man omkring ända till ljusan dag.

På de gårdar sångarna besökte fingo de vanligen ägg och pengar, och i detta fall önskade man denna gård och dess invånare allt gott under den kommande sommaren, men kom man på en gård där man ej gav sig tillkänna utan låtsades sova, sjöng man en vers där man önskade att kråkor och ramar skulle draga dem ut.

För de gåvor man under majsjungningen fick mottaga ställde man till ett s.k. "pingesgille". Såsom titeln anger firades detta om pingst, och detta hölls på en gård där ungdomarna fått lov att ordna det. Detta ordnades på ungefär samma sätt, som Knutsgillet! Traktering bjöds och så dansades det till ljusan dag.

4416
3

III.

Påsk seder.

Man hade förr mycket stor respekt för den s.k. "dymmelveckan" mellan palmsöndag och påskdagen och det var många saker man under denna vecka skulle undvika.

Sålynda omtalar sagesmannen, att man fick ej lov att mala malt i dymmelveckan, ty då trodde man att något galet eller en olycka skulle hända i huset.

Man vågade ej hellre låna bort något under denna vecka, ty då trodde man att turen skulle gå från huset.

Man var också mycket noga med att alla bakredskap voro tagna inomhus skärtorsdag. Denna dag troddes ^{Wamleja} häxorna resa till Blåkulla och om något av "bageremedjan lau ude" troddes häxorna tags dessa med sig vid färden dit.

För att skydda sig mot ont och trolldom under denna vecka, särskilt skärtorsdag hängde man stål eller ritade kors över dörrarna både till boningshus och ladugård.

När göingen förvände syn på åskådarna.

En gång höllo en lång rad göingar vid Ekebro i närheten av Hälsingborg. Var och en hade sina alster de skulle försälja i den närbelägna staden. En av dem hade en mycket lång pumpstock av trä. Rätt som det var, sade en av göingarna, att han skulle krypa igenom den smala pumpstången. De andra ansågo saken omöjlig, men gubben började krypa, som det syntes igenom den ihåliga stockens smala ränna.

Under det de häpna stirrade på underverket, kom en flicka gående. Då hon såg alla göingarna stå och stirra mot ett håll frågade hon, vad de tittade på och fick till svar, att göingen kröp igenom pumpstocken. Men då sade fickan: "Ser ni inte att han kbyper utanpå stocken!" I samma ögonblick hon sagt detta, tyckte hon sig omfluten av vatten, och började för den skull lyfta upp kjolarna, i beredskap, att vada igenom vattnet. De omkringstående började nu i sin tur titta på henne i undran över, vad som stod på och i följd därav drogs uppmärksamheten ifrån pumpkryparen.

Det kan nämnas att de kringstående märkte inget vatten

Skåns
Barn
Folkminne

4416 Myd av Helena Persson
Ber. Omg. Ramstedt
Född 1851

5

och därför trodde man att den gubbe, som låtsade sig kunna trolla i hämnd över att flickan avslöjat honom, låtit henne tycka sig vara omfluten av vatten, så att hon genom sitt beteende skulle komma att väcka de kringstående nyfikenhet.

Det var en allmän tro att göingen på något sätt kunde förvänta syn på ~~folk~~, så att de tyckte sig se saker, som ej existerades.

V.

När man ringde för att barmhärtigheten var död i Stenestad.

En nyårsafton började det plötsligt ringa från klockstapelns i Stenestads kyrka. När folk skyndade till för att se, vad som stod på, stod en gubbe och ringde i kyrkklockan och då man frågade honom, varför han ringde, sade han, att han ringde för att barmhärtigheten var död i Stenestad. Troligen hade han fått en fix idé eller också hade han tyckt sig bliva obarmhärtigt behandlad och på detta sätt velat väcka folket till besinning.

VI.

En skördesed.

Då man körde in det första sädeslasset på logen och

Skriv endast på denna sida!

När man ringde de för att barmhärtigheten var död i Stenestad.

En skördesed.

Skåne

Käggen i Åbo sogn
Käggen i Stenslud år 1857

64416

Käggen
Stenslud

Stk. Helge Rönö
1857
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stannat hästarna brukade man innan avlastningen började säga: "Här kom mor vi må attan trava katta!"

Detta utrop ansåg man skulle skrämman allt "åede" på flykten ty hade man så många katter, skulle råttor och möss ej våga stanna i huset av rädsla för att bli uppätta. Med "åede" menades råttor och möss.

Man brukade ibland binda den siste kärven "stödaren" med flera band, dock var det ej alltid man gjorde detta.

VII.

Lokatten.

Om en person under pågående tröskningsarbete kom in på lo- gen hände det, att en av de tröskande lade slagan om halsen på den in- trädande och under det han kramade halsen mellan handol och slagol frågade han om han ville se lokatten.

VIII.

Seder vid såningsarbetet.

När vårsådden var fullbordad brukade man vända upp och

Lokatten.

Seder vid så-
ningsarbetet.

ned på såkorgen eller "såalöbed" och så öste man jord på denna, allt under det man tre gånger upprepade följande ord: "Kärne å bås!" Detta uttryck ansågs vara ett medel till att man skulle få god gröda.

Julbrödet.

Även i denna trakt var det vanligt att karlar och hästar fingo av den s.k. "såkakan" bröd, som man gömt från julbaket, för att både människor och djur skulle få kraft att hålla ut med vårarbetet.

Sådden av sexradskorn.

Man brukade allmänt så sexradskorn förr i världen. Detta kornslag ^{som/} ~~mognade~~ mycket tidigt, skulle sås när "tjörned" blommade.

IX.

Åby marknad.

Till Åby marknad i närheten av Klippan brukade man i ^{resa/} trakten av Stenestad och Rågeröd. Denna dag, särskilt junimarknaden, var en extra högtidsdag, då så många, som kunde komma ifrån, skulle fara dit, dels för att handla och dels för att roa sig.

Varor, som regelbundet brukade köpas på denna marknad,

Julbrödet.

Sådden av sex
radskorn.

Åby marknad.

,voro liar och rävsor, ty på denna marknad kommo alltid göingarna med sitt rikhaltiga lager av slöjdalster.

X.

Kors och stål såsom skydd mot trolldom.

Kors och stål brukade ^{här}, som överallt, användas såsom skydd mot troll eller andra övernaturliga ting och sagesmannen omtalar, att innan man företog en resa, så brukade man med piskskaftet rita ett kors framför hästarna för att ej någon slags trolldom skulle få makt över dem.

Man brukade även hänga hästsko eller liar och andra föremål av stål över djuren samt måla s.k. femuddakors för att skydda dem mot trolldom.

XI.

Gumman som trollade tungt lass.

En gumma i Kägeröd, som kallades Bengt Kristerskan, var ansedd för att kunna trolla och sagesmannen berättar, att en gång då hans far skulle köra bort mötte han henne. Plötsligt började hästarna

Kors och stål
såsom skydd
mot trolldom.

Gumman som
trollade tung
lass.

svettas och draga alldeles förskräckligt trots att vagnen var tom.

Han kom då att tänka på att han mött henne och trodde, att det var hon, som på något sätt trollat lass på vagnen, och för den skull gick han av vagnen och tog huvudstolarna va hästarna och spotta de tre gånger genom dem och sedan han gjort detta gingo hästarna, som vanligt.

Sagesmannen omtalar vidare, att hennes man alltid hade gamla, magra och dåliga hästar, men de gingo alltid fram än om de hade tunga lass, medan grannarnas hästar, som voro feta och kraftiga, blevo stående utan ått man var i stånd till att få dem ur fläcken, och detta trodde man givetvis gumman vara skuld till.

XII.

Bäckhästen.

Bäckhästen.

Sagesmannen omtalar, att man var särskilt rädd för bäckhästen och därför var det man hängde stål och ritade kors över hästarnas spiltor.

I hans hem sade han, att där fanns en spilta som var

liksom förtrollad. Stod där en vallack gick det någerlunda an, men stod där ett sto var det som förtrollat. Hon slog och sparkade och blev svett så det lackade av henne, så det var omöjligt att låta den stå där. Orsaken till detta trodde man vara bäckhästen.

En gammal föreställning var, att man trodde, att maran flätade manarna på hästarna. Hästarnas manar voro nämligen ibland på morgnarna liksom ihoptovade eller flätade och detta ansåg man maran ha gjort.

XIII.

Djurens utfodring olika dagar.

En gammal sed var, att djuren under helgkvällarna jul- och nyårsafton fingo särskild utfodring.

Korna fingo "ett extra för klöver" och hästarna fingo bröd, ty detta skulle vara bra för deras trivsel.

En annan sak, som var viktig att iakttaga för deras trivsel, var, att man jul- och nyårsdagen ej fick lov att fodra djuren innan man själv hade ätit något.

Djurens utfodring olika dagar.

Ett sätt att behålla mjölklyckan.

Man var mycket rädd för att mista turen med det ena eller andra och sagesmannen ontalar, att då man någon gång gav bort mjölk, strödde man en liten nypa salt i mjölken för att få behålla mjölklyckan eljest kunde man befara, att man gav bort turen.

XV.

Byagåsen.

I Kågeröds by hade man en gemensam s.k. byagåse, till vilken alla byns hongäss släpptes för befruktning.

En person i byn utsågs till att ha denna gås och till denne skulle var och en av dem, som använde sig av den, lämna en kappa säd för gåsens underhåll.

XVI.

Samfält bete.

I Kågeröd hade byamännen även gemensamt bete för sina kreatur. Den gemensamma fäladen var mycket stor så, att ibland kunde

Ett sätt att
behålla mjölk-
lyckan.

Byagåsen.

Samfält bete.

det hända, att korna gingo ända bort mot Ekeby och då var det ganska svårt att finna dem, så då kunde det hända, att man ej kunde finna dem utan de fingo gå omjölade.-----

XVII.

Ett rödbrokiigt föl.

Då man hade varit hos hingsten med ett sto kunde man företaga något, som var av betydelse för för fostret.

Sålunda omtalar sagesmannen, att en person, som varit hos hingsten med ett sto, hängde en röd väst med vitt ryggstycke framför spiltan så att stoet måste se den, för att fölet skulle få sådan färg. Fölet dog, men när det föddes var det brokiigt, så att huvud och bakdel voro röda medan partiet mellanahalsen och länderna var vitt.

XVIII.

Köp av kreatur.

Vid kreatursaffärer skulle den, som sålde djuert, bjuda likköp" eller köpskål, vilket vanligen bestod av brännvin eller kaffegök.

Ett rödbro-
kiigt föl.

Köp av kreatur

Vid Åby, Ängelholm och Lund voro särskilda kreatursmarknader och här sålde och bytade man djur av olika slag både hästar och kor.

Då man skulle köpa kor var man naturligtvis mån om att få goda mjölkdjur om det skulle vara s.k. "behållskreg". ~~Xiix~~ Tecken på att det var en god mjölkko voro stora mjölkådror samt att de voro breda i bakdelen.

XIX.

Iakttagelser med djur.

Man fick ej lov att slå ett svin med en kvast, tyddå var man rädd, att där skulle gå dynt i fläsket.

Man ansåg det vara bäst om en ko kalvade ute på marken.

En del personer hade för sig att då en häst var nyköpt skulle den ryggas in och gå baklänges första gången den gick in i stallet hos sin nye ägare, så skulle den trivas bättre.

Då man skulle till marknads eller eljest ut för att sälja ett djur, var det mycket viktigt vem man först mötte.

Mötte man en gumma först ansågs detta båda otur och där fanns de, som voro så vidskepliga, att de voro färdiga att vända omigen

vid ett sådant möte. Däremot ansågs det vara tur om man mötte en karl eller ^{en} sugga. Svinamöte har alltid ansetts vara tur.

Om man ställde en fråga till den mötande och denne svarade ja, ansågs detta vara tur, men om han svarade nej, ansågs detta svar båda otur.

Om en hare sprang över vägen då man var ute i ett viktigt ärende, ansågs detta båda otur.

Man fick ej hellre lov att slå ihjäl en snok, ty detta troddes båda otur. -----